

Олександр Григорович Резніков — до 80-річчя від дня народження

12 листопада 2019 року виповнилося 80 років від дня народження одного з провідних вчених України — завідувача відділу ендокринології репродукції та адаптації ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В.П. Комісаренка НАМН України», академіка НАМН України, член-кореспондента НАН України О.Г. Резнікова.

Олександр Григорович народився 1939 року в Одесі. 1962 року з відзнакою закінчив Одеський медичний інститут і за направленням упродовж трьох років працював завідувачем Сухо-Еланецької сільської лікарської дільниці та головним лікарем у Миколаївській області. Ще в студентські роки розпочав активну наукову діяльність у галузі патофізіології ендокринної системи, результати якої склали підґрунтя його кандидатської дисертації (керівник — чл.-кор. АМН СРСР М.Н. Зайко), успішно захищеної в Києві 1965 року. З перших днів роботи новоствореного Київського НДІ ендокринології та обміну речовин (1965 р.) (наразі — ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В.П. Комісаренка НАМН України») і досі працює в ньому: спочатку на посаді молодшого, старшого наукового співробітника лабораторії патофізіології, з 1973 р. — завідувача організованої ним лабораторії нейрогормональної регуляції розмноження, а з 1991 р. — завідувача відділу ендокринології репродукції та адаптації. Співголова консультативно-експертної групи Державного експертного центру МОЗ України. Увесь цей час плідно займається фундаментальними та прикладними аспектами ендокринології та фармакології.

О.Г. Резніков 1974 року захистив докторську дисертацію на тему «Характеристика та механізм дії о,п'-дихлордифенілдіхлоретану та інших інгібіторів функції кори надниркових залоз» (консультант — академік В.П. Комісаренко) за фахом «патофізіологія», ставши одним із наймолодших докторів медичних наук в Україні. Через 10 років отримав звання професора. Працював на посаді професора в Техаському (Даллас, США, 1991 р.) і Торонтському (Канада, 1995-1996 рр.) університетах.

1991 року обраний член-кореспондентом НАН України, 2011 р. — академіком НАМН України. 1999 року отримав звання Заслуженого діяча науки і техніки України. Олександр Григорович із теплотою та вдячністю згадує своїх учителів — чл.-кор. АМН СРСР М.Н. Зайка та акад. АН УРСР В.П. Комісаренка.

Напрями наукової діяльності О.Г. Резнікова охоплюють широке коло проблем фізіології та патофізіології ендокринної системи: нейроендокринології, репродуктивної ендокринології, патогенезу ендокринних — гормон-залежних захворювань, ендокринної фармакології. Протягом 24 років очолював створений ним на базі відділу Співпрацюючий науковий центр ВООЗ із репродукції людини, який отримував фінансову підтримку цієї міжнародної організації. У середині 90-х рр. минулого століття ініціював за підтримки Комітету з охорони материнства та дитинства ВР України розроблення Національної програми «Репродуктивне здоров'я».

Широко відомими є експериментальні роботи Олександра Григоровича та очолюваного ним

колективу, присвячені вивченню регуляції секреції статевих гормонів, статевої диференціації мозку, синдрому пренатального стресу, механізму дії антиандрогенів. О.Г. Резніков є одним із засновників функціональної нейротератології, автором теорії гормон-нейромедіаторного імпринтингу мозку, що розвивається. Ця теорія стала підґрунтям нового наукового напрямку — превентивної нейроендокринології.

О.Г. Резніков ініціював у СРСР створення нестероїдних антиандрогенних сполук і досліджень можливостей їх застосування для діагностики та лікування ендокринних та онкологічних захворювань. За результатами досліджень у медичну практику імплементовано лікарський засіб ніфтолід (таблетки, мазь). Подальші дослідження механізму дії антиандрогенів дозволили запропонувати та впровадити в практику оригінальний метод низькодозової естроген-антиандрогенної терапії раку простати, сформувані концепцію оптимальної андрогенної блокади.

У царині ендокринної фармакології О.Г. Резніков очолював або брав безпосередню участь у створенні лікарських засобів для лікування раку надниркових залоз і синдрому Іценка – Кушинга (хлодитан), раку передміхурової залози (флу-тафарм), гірсутизму та синдрому склерополікістозних яєчників (флу-тафарм-феміна), раку молочної залози (летромара) тощо. Опрацював схеми та оптимізував критерії передклінічного вивчення фармакологічних препаратів, що гальмують біологічну дію андрогенів, а також засобів для лікування ожиріння, гормональних і нейротропних препаратів.

Нині О.Г. Резніков та очолюваний ним відділ займаються комплексним вивченням пренатального впливу ендокринних дизрапторів на ендокринну систему та поведінку потомства. Він є автором 622 наукових праць (108 видано за кордоном), у тому числі 34 монографій (2 англomовних) і підручників із патофізіології та ендокринології, 21 винаходу та патентів.

Багато уваги Олександр Григорович приділяє підготовці кваліфікованих наукових кадрів: від читання лекційних курсів лікарям України та студентам Національного університету «Києво-Могилянська академія» (1997-1998 рр.) до оцінки наукових праць на посаді заступника голови та члена експертної ради (1998-2002 рр.) і члена Науково-громадської ради ВАК України (до 2011 р.). Засновник і голова

семінарів «Молекулярна медицина» НАНУ та НАМНУ. О.Г. Резніков створив наукову школу з патофізіології ендокринної системи, підготував 8 докторів і 25 кандидатів наук. Протягом багатьох років очолював проблемну комісію «Патологічна фізіологія та імунологія» МОЗ і НАМН України, працював заступником голови Наукової ради з теоретичної та профілактичної медицини НАМН України (2000-2010 рр.). О.Г. Резніков є членом бюро Відділення біохімії, фізіології та молекулярної біології НАН України. Надто слід відзначити роботу О.Г. Резнікова на посаді заступника голови Комітету з питань біоетики при Кабінеті Міністрів України та Президії НАН України (з 2001 р.).

Олександр Григорович є почесним членом Міжнародного товариства нейроендокринології, членом Нью-Йоркської академії наук, Європейської федерації ендокринологічних товариств, віце-президентом Наукового товариства патофізіологів України, членом президії правління Асоціації ендокринологів України; засновником і першим головою правління Асоціації репродуктивної медицини України. Він плідно працює як заступник головного редактора «Фізіологічного журналу», член редколегій журналів «International Journal of Physiology and Pathophysiology», «Neurophysiology», «Ендокринологія» та інших, редактор-консультант Американського біографічного інституту.

Наукову та науково-громадську діяльність О.Г. Резнікова гідно оцінено державою та науковою спільнотою. Його відзначено орденами «За заслуги III ступеня» та Преподобного Агапіта Цілителя Печерського, Державною премією УРСР, відзнакою НАН України «За наукові досягнення», преміями ім. О.О. Богомолельця та ім. В.П. Комісаренка НАН України, преміями з теоретичної медицини НАМН України, почесними грамотами КМ і МОЗ України, Президій НАН України і НАМН України.

Олександр Григорович не лише видатний учений, а й чуйна, доброзичлива людина з великим серцем.

Редколегія журналу «Ендокринологія», колектив ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В.П. Комісаренка НАМН України», Асоціація ендокринологів України та наукова спільнота щиро вітають Олександра Григоровича з ювілеєм і зичать йому міцного здоров'я та подальших наукових досягнень.